

Hvordan står det til med oss i dag?

– Jo takk, legegruppen opplever å ha det bra på de fleste områder, sier leder i Legeforeningens forskningsinstitutt Olaf G. Aasland.

– Et treårig forskningsprogram så dagens lys i 1992 med en målsetting om å få ny kunnskap om hvordan legene har det. Det skulle kartlegge legegruppens situasjon mht. levekår og psykisk helse, selvmord og utbrenthet. Daværende seniorforsker Erik Falkum og Wencke Hvitmyr ble med i tillegg til meg selv, sier Aasland med et lunt smil.

Legeforeningen opprettet da sitt forskningsinstitutt som i år kan markere 20 års virksomhet. Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger (SOP) har stått for det meste av finansieringen.

Erfaring viktig

Falkum hadde erfaring fra psykiatriforskning og Aasland var epidemiolog. Sammen var de to en god «match» for å forstå samfunnsproblemer og politikk, en vesentlig forutsetning for å kunne løse og forstå de problemstillinger og endringer legegruppen opplever i sin arbeidssituasjon. Falkum tok ansvaret for de psykologiske elementene i spørreskjemaene, mens Aasland så på det mer overordnede. Resultatet ble en omfattende katalog over potensielle forskningsprosjekter.

Legeskjemaundersøkelsen – banebrytende undersøkelse

Mange medlemmer har mottatt spørreskjemaer fra Legeskjemaundersøkelsen. Instituttet gjorde i 1992/93 et tilfeldig utvalg på 9 600 yrkesaktive leger, som de inkluderte i en omfattende spørreskjemaundersøkelse. Instituttet allierte seg med en statistiker. Spørreskjemaet dekket nesten alle temaene som hadde vært drøftet og som det var ønskelig ble belyst. Det ble utarbeidet 16 ulike skjemaer, men hver lege fikk bare fire av disse.

– Vår design var en ny metode for spørreundersøkelser, opplegget var enkelt, men vi klarte samtidig å få inn en mengde data, forteller Aasland.

Referansepanel

2 000 leger som ikke var med i denne undersøkelsen utgjorde utgangspunktet for det

Fra Legeforeningens forskningsinstitutt er det produsert 11 doktorgrader og i overkant av 300 artikler. Det er også skrevet en lang rekke innlegg, kronikker og debatter. I tillegg kommer foredrag og deltakelse på internasjonale og nasjonale konferanser.

Olaf G. Aasland har ledet Forskningsinstituttet siden det ble etablert. Foto Ellen Juul Andersen

såkalte referansepanelet som en rekke ganger er fulgt opp med nye spørreskjemaer.

– Vi arbeider bevisst for å ha et godt forhold til referansepanelet. Spør man de samme personene mange ganger, får vi mye bedre data, sier Aasland.

Fremtidige leger – en viktig gruppe

De fremtidige legene var også en viktig gruppe. Seksjon for atferdsfag ved Universitetet i Oslo fikk konsesjon fra Datatilsynet for å samle data gjentatte ganger fra alle medisinstudenter som begynte å studere ved norske universiteter i 1993 og 1994, samt fra de som var ferdige i 1994. Disse gruppene følges fremdeles opp, og nå har de fleste blitt ferdige spesialister. De bidrar med vesentlig informasjon om legenes situasjon, med særlig vekt på spørsmål om legenes mentale helse og karrierevalg.

Forskningsinstituttet følger samtidig sitt representative utvalg av yrkesaktive leger (referansepanelet), som mottar et spørreskjema annet hvert år.

Legers stress og utbrenthet

– Å vite mer om legers psykiske helse var et viktig formål, forteller Aasland. Ellen Mellbye Langballe og Siw Tone Innstrand har blant annet gjennomført en undersøkelse om stress og utbrenthet hvor man kunne

sammenlikne leger med andre grupper og samtidig finne de leger som er i faresonen. Etterhvert ble dette til to ph.d.-grader. De to forskerne fant blant annet at det særlig er samspeillet mellom jobb og privatliv som er avgjørende, ikke jobbsituasjonen alene.

For lite oppmerksomhet mot etikk

Legene kunne vært mer opptatt av etiske problemstillingene i sin kliniske hverdag. Instituttets undersøkelser viser at det går bedre med legene som etter uheldige hendelser, snakker om dette med kolleger, enn med de som ikke får snakket med noen, eller som feier hendelsen under teppet.

Forskning viser at legene gjennomgående er tilfredse, både med jobben og med livet. En del av legeidentiteten synes i liten grad å være påvirket av ytre forhold. Leger kan oppleve å ha meningsfylte arbeidsoppgaver under ekstreme forhold.

– Vi ser også at legeyrket innebærer en kompetanse som samfunnet har stort behov for, og som ingen andre har. Leger kan gjøre nytte for seg i nesten hvilken som helst posisjon, avslutter Aasland.

Ellen Juul Andersen
ellen.juul.andersen@legeforeningen.no
Kommunikasjonsavdelingen